

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

สภาพการผลิตและการตัดแต่งข้อผลลำไยของสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย

อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

The Production Conditions and Trimming of Members of the Large Scale Longan Farm

Chiang Klang District, Nan Province

นพรัตน์ จิโน (Noparat Jino)¹ นารีรัตน์ สิริสาร (Nareerut Seerasam)²สินีนุช ครุขเมือง แสนเสริม (Sineenuch Krutmuang Sanserm)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกร (4) ความคิดเห็นต่อการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกร และ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะของการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกรประชากรในการวิจัย คือ เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยตำบลพญาแก้ว อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน ที่ขึ้นทะเบียนแปลงใหญ่กับกรมส่งเสริมการเกษตร จำนวน 230 ราย กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร Yamane ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 146 ราย รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45.60 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษา มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3.00 คน มีประสบการณ์การผลิตลำไย เฉลี่ย 28.92 ปี มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 2.00 คน มีรายได้ของครัวเรือนต่อปีจากอาชีพเกษตรกร เฉลี่ย 290,067.00 บาทต่อปี โดยเป็นรายได้จากการขายผลผลิตลำไย เฉลี่ย 40,708.00 บาทต่อปี แต่มีรายจ่ายจากการผลิตลำไย เฉลี่ย 8,332.00 บาทต่อปี (2) ขนาดพื้นที่ปลูกลำไยเฉลี่ย 9.50 ไร่ ลักษณะดินที่ปลูกลำไย คือดินร่วน มีระยะปลูกลำไย 8 x 8 เมตร โดยเป็นลำไยพันธุ์ดีทั้งหมด ใช้ขนาดผลเป็นตัวชี้วัดในการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย มีผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,342.00 กิโลกรัมต่อไร่ (3) เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องขั้นตอนการตัดแต่งกิ่งและอุปกรณ์ที่ใช้ตัดแต่งกิ่งลำไย มากที่สุด รองลงมา คือ การตัดแต่งข้อผลลำไย และการดูแลหลังการตัดแต่งกิ่ง (4) เกษตรกรมีความคิดเห็นและให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องการจัดการโรคและแมลง มากที่สุด รองลงมาคือการตลาด และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (5) เกษตรกรประสบปัญหาด้านราคาผลผลิตลำไย มากที่สุด ข้อเสนอแนะให้มีการเพิ่มคุณภาพการผลิตลำไย และรวมกลุ่มกันต่อรองราคากับพ่อค้า

คำสำคัญ สภาพการผลิต การตัดแต่งข้อผลลำไย

¹ นักศึกษา หลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช³ รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

This research aims to study (1) socio-economical condition, (2) knowledge of trimming Longan bunch, (3) farmers' opinion toward Longan bunch trimming, and (5) problems and suggestions for Longan bunch trimming.

The population consisted of 230 members of the large scale Longan farm in Chiang Klang District, Nan Province who registered as the member of the large scale Longan farm with the Department of Agriculture Extension in the crop year 2018/19. The 146 sample was based on Taro Yamane formula with acceptable error at 0.05 level. Structured interview was used for data collection. Statistics used were frequency, percentage, minimum, maximum, mean, and standard deviation.

The results indicated the following (1) Most of the farmers were male with the average age at 45.60 years and finished secondary school. The average number of household member was 3 people. The average number of experience in the field was 28.92 years. The average number of labor in each household was 2 people. The average income on farming was 290,067 baht. The average of Longan product sales was 40,708.00 baht. The average amount of farm expenses was 8,332.00 bath (2) The total area of Longan cultivation was 9.50 rai. The characteristics of Longan cultivated soil are loamy soil on 8 x 8 Longan spacing planting with Longan Edau seeds. The fruit size was used as a measure for harvesting. The average Longan produce was 1,342.00 kilogram per rai (3) Farmers owned knowledge of Longan trimming process and equipment, followed by trimming of Longan bunches and post-trimming care (4) Farmers give an importance to respectively disease and pest management, marketing, harvesting and postharvest practices, and (5) Problems in Longan produce prices, harvesting and transportation were encountered. The process of promoting technology in pruning Longan bunches for farmers to get appropriate model, extension methods which can be extended further for farmers was suggested.

Keywords: Production conditions, Longan fruit bunch trimming

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

บทนำ

จังหวัดน่านเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการผลิตลำไยเป็นจำนวนมาก จากข้อมูลการผลิตลำไยของจังหวัดน่าน ในปี พ.ศ. 2560 มีพื้นที่ปลูกลำไย 36,780 ไร่ เป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้ว 33,071 ไร่ มีผลผลิตลำไยเฉลี่ยต่อไร่ 540 กิโลกรัม ผลผลิตรวมทั้งจังหวัด 17,853 ตัน (สำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน, 2560) สำหรับอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน ปัจจุบันมีพื้นที่ปลูกลำไยมากเป็นอันดับสองของจังหวัดน่าน ซึ่งใน ปี พ.ศ. 2560 มีพื้นที่ปลูกลำไย 4,934 ไร่ เป็นพื้นที่ที่ให้ผลผลิตแล้ว 4,436 ไร่ มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 766 กิโลกรัม และได้ผลผลิตรวมทั้งอำเภอ 3,400 ตัน (สำนักงานเกษตรอำเภอเชียงกลาง, 2560) และในปี 2560 กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยอำเภอเชียงกลางได้มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเป็นกลุ่มผู้ปลูกลำไยแปลงใหญ่ โดยจุดเด่นที่สำคัญของแปลงใหญ่ลำไยพญาแก้ว คือ การรวมกลุ่มเกษตรกรมีความเข้มแข็ง มีการปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไยที่ได้รับการถ่ายทอดจากสถาบันการศึกษาและหน่วยงานราชการมาปรับใช้ในการผลิตลำไยทั้งการตัดแต่งกิ่ง การบังคับคุมทรงพุ่ม การทำสาว การจัดการระบบน้ำ การใส่ปุ๋ยหมัก การให้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้สารชีวภัณฑ์ ซึ่งการปฏิบัติเหล่านี้ทำให้ผลผลิตลำไยที่มีคุณภาพแต่อย่างไรก็ตามปัญหาของลำไยในพื้นที่แปลงใหญ่ คือ ลำไยติดผลมากเกินไปทำให้ผลผลิตลำไยที่ได้มีขนาดเล็กราคาตกต่ำ ดังนั้น ทางหน่วยงานอย่างมหาวิทยาลัยหน่วยงานราชการ จึงมีการส่งเสริมให้มีการตัดแต่งข้อผลลำไย คือการคำแนะนำให้ตัดข้อลำไยในระยะที่ผลมีขนาดเล็กเท่าเมล็ดถั่วเหลืองทิ้งไปประมาณครึ่งข้อ เพื่อให้เหลือผลในข้อประมาณ 30-50 ผลควบคู่กับการจัดการปุ๋ย แต่จากการสำรวจข้อมูลของสำนักงานเกษตรจังหวัดน่าน (2560) พบว่า เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย ตำบลพญาแก้ว อำเภอเชียงกลางจังหวัดน่าน ที่ผ่านการอบรมการตัดแต่งข้อผลลำไยในปี 2559 ที่ผ่านมา พบว่ามีเกษตรกรเพียง ร้อยละ 20 ที่มีการนำเทคโนโลยี การตัดแต่งข้อผลลำไยไปปรับใช้แต่สมาชิกอีกร้อยละ 80 ยังไม่กล้าตัดสินใจตัดแต่งข้อผลตามคำแนะนำเพราะยังไม่ยอมรับการปฏิบัตินี้ แม้จะมีการรับรองจากหน่วยงานต่าง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องศึกษาสภาพการผลิตและการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลางจังหวัดน่าน เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงและพัฒนาารูปแบบการส่งเสริมการเกษตร ให้เกษตรกรยอมรับการตัดแต่งข้อผลลำไยและนำไปปฏิบัติใช้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
3. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยและการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยและการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการผลิตลำไยและการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงสำรวจสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้คือ

1. ประชากร ที่ใช้ศึกษาเป็นสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน จำนวน 146 คน
2. การสุ่มตัวอย่าง จำนวนตัวอย่างกำหนดตามสัดส่วนของสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ ที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของอำเภอ อำเภอเชียงกลาง และสุ่มตัวอย่างเกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกรของแต่ละตำบลแบบจับฉลาก ใช้วิธีการจับสลากตามรายชื่อเกษตรกรตามสัดส่วนในแต่ละตำบล วิธีการสุ่ม ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายแล้วเก็บข้อมูลจนกว่าจะได้ตัวอย่างครบตามจำนวนของแต่ละตำบล

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ ของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย คำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มีคำตอบให้เลือกแบบคำตอบเดียว แบบให้เลือกหลายคำตอบ และแบบเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย คำถามเป็นแบบปลายปิดและปลายเปิด มีคำตอบให้เลือกแบบคำตอบเดียว แบบให้เลือกหลายคำตอบ และแบบเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยและการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน โดยกำหนดคำตอบคือ ถูก กับ ผิด

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยและการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน คำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale Method รูปแบบของลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยมีให้เลือก 5 ระดับ (น้อยที่สุด – มากที่สุด)

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะสภาพการผลิตลำไยและการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน โดยเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-Ended Question) แบบมาตราส่วนประมาณค่า Rating Scale Method รูปแบบของลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยมีให้เลือก 5 ระดับ (น้อยที่สุด – มากที่สุด)

3. ความเชื่อถือได้ของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อมูล พบว่ามีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยและการตัดแต่งข้อผลลำไยของสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.928

2. ปัญหาของสมาชิกเกษตรกรแปลงใหญ่ลำไย มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา เท่ากับ 0.917

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45.6 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษา มีสถานภาพสมรสมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3 คน ไม่มีตำแหน่ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ทางสังคม มีประสบการณ์การผลิตลำไยเฉลี่ย 18.9 ปี มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คน มีรายได้ของจากอาชีพหลักเฉลี่ย 290,067 บาทของครัวเรือนต่อปี มีรายจ่ายจากการผลิตลำไย เฉลี่ย 8,332 บาทของครัวเรือนต่อปี มีรายได้จากการขายผลผลิตลำไยเฉลี่ย 40,708 บาทต่อปี ใช้เงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการทำสวนลำไย

2. สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย พบว่า มีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 9.5 ไร่ ลักษณะพื้นที่ปลูก คือ พื้นที่ราบ ลักษณะดินที่ปลูกลำไย คือ ดินร่วน มีระยะปลูกลำไย 8 x 8 เมตร ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ มีการตัดแต่งกิ่งลำไย ใส่ปุ๋ยด้วยการหว่าน ให้น้ำลำไยโดยท่อและสายยาง กำจัดวัชพืชด้วยแรงงานคน ใช้ขนาดผลเป็นตัวชี้วัดในการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย มีผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,342 ต่อไร่ ขายผลผลิตลำไยสดแบบมัดช่อ ตลาดคือ พ่อค้าในท้องถิ่นเป็นผู้มารับซื้อและพ่อค้าที่มารับซื้อเป็นผู้กำหนดราคาซื้อขายผลผลิตลำไย

3. ความรู้เกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไยและการตัดแต่งช่อผลลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย อำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน

3.1 ความรู้เกี่ยวกับการผลิตลำไย พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับสภาพการผลิตลำไย คือ

อันดับ 1 หลังจากตัดแต่งช่อผลลำไย ควรใส่ปุ๋ย 3 สูตร ได้แก่ 46-0-0 , 15-15-15 และ 0-0-60 อัตรา 1:1:1 (ร้อยละ 95.9)

อันดับ 2 การปลิดลำไยลูกเล็กออกจะทำให้ขนาดของผลลำไยโตขึ้น (ร้อยละ 95.2)

อันดับ 3 หลังจากตัดแต่งช่อผลลำไย ควรให้น้ำสม่ำเสมอ (ร้อยละ 93.8)

อันดับ 4 ช่อลำไยคุณภาพควรมีผลลำไย ไม่เกิน 50 ลูก (ร้อยละ 92.5) และถ้าลำไยติดผลมากกว่า 100 ผล/ช่อ ต้องทำการปลิดผลลำไยออก (ร้อยละ 92.5)

อันดับ 5 ใน 1 กิ่งไม่ควรมีลำไยมากกว่า 3 ช่อ (ร้อยละ 90.5) อันดับ 6 ระยะห่างระหว่างช่อ ควรมีระยะห่าง 25 - 30 เซนติเมตร (ร้อยละ 69.9)

3.2 ความรู้เกี่ยวกับการตัดแต่งช่อผลลำไย พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการตัดแต่งช่อผลลำไย

อันดับ 1 เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ตัดแต่งกิ่งลำไย คือ กรรไกรตัดกิ่ง และกรรไกรตัดกิ่งด้ามยาว (ร้อยละ 96.6)

อันดับ 2 การตัดแต่งช่อผลลำไย ต้องตัดผลลำไยให้เหลือเพียง 40 - 60 ผลต่อช่อ (ร้อยละ 95.9)

อันดับ 3 การตัดแต่งช่อผลลำไยต้องตัดแต่งในช่วงที่ผลลำไยมีขนาด 0.5 เซนติเมตร หรือขนาดเท่าเมล็ดถั่วเหลือง (ร้อยละ 93.8)

อันดับ 4 การตัดแต่งช่อผลลำไย ต้องตัดเข้ามาจากปลายช่อ ประมาณ 1/3 ของความยาวช่อผล (ร้อยละ 87.7) และ เกษตรกรสามารถตัดช่อลำไยได้ทุกช่วงเวลาตั้งแต่ลำไยติดดอก จนถึงลูกโต (ร้อยละ 87.7)

อันดับ 5 ถ้าลำไยติดผลไม่ถึง 60% ไม่ควรตัดแต่งช่อผล (ร้อยละ 87.0)

อันดับ 6 การตัดแต่งช่อผลลำไย ต้องตัดผลลำไยที่มีขนาดเล็ก และไม่มีคุณภาพ ออกให้หมด (ร้อยละ 87.0)

อันดับ 7 การตัดแต่งช่อผลลำไยจะลดต้นทุนเกี่ยวกับการเก็บรักษาลำไย (ร้อยละ 80.1) และ การตัดแต่งช่อผลลำไยจะทำให้ลำไยมีขนาดผล A กับ AA (ร้อยละ 80.1)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

อันดับ 8 การตัดแต่งข้อผลล่ำไยจะลดต้นทุนเกี่ยวกับการเก็บเกี่ยวล่ำไย (ร้อยละ 74.7)

อันดับ 9 การตัดแต่งข้อผลจะให้มีโรคระบาดในผลล่ำไยลดลง (ร้อยละ 58.2)

อันดับ 10 การตัดแต่งข้อผลล่ำไยจะทำให้ล่ำไยมีสีผิวสวยงาม (ร้อยละ 49.3)

อันดับ 11 การตัดแต่งข้อผลล่ำไยจะทำให้ล่ำไยมีรสชาติอร่อยและหวานมากขึ้น (ร้อยละ 48.6)

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตล่ำไยและการตัดแต่งข้อผลล่ำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ล่ำไย อำเภอเซียงกลาง จังหวัดน่าน พบว่า ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ โรคและแมลง (ค่าเฉลี่ย 4.61) รองลงมาคือ การตลาด (ค่าเฉลี่ย 4.29) และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว (ค่าเฉลี่ย 4.10)

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตล่ำไยและการตัดแต่งข้อผลล่ำไยของสมาชิกแปลงใหญ่ล่ำไย อำเภอเซียงกลาง จังหวัดน่าน

ความคิดเห็น	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ความหมาย	ลำดับ
การผลิตและดูแลรักษาล่ำไย	4.03	0.637	มาก	4
โรคและแมลง	4.61	0.558	มาก	1
การตัดแต่งกิ่งและข้อผลล่ำไย	3.37	0.730	ปานกลาง	5
การเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว	4.10	0.660	มาก	3
การตลาด	4.29	0.761	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.08	0.669	มาก	

5. ปัญหาของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ล่ำไยอำเภอเซียงกลาง จังหวัดน่าน พบว่า ในภาพรวม มีปัญหาในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น ได้แก่ ราคาผลผลิตล่ำไย (ค่าเฉลี่ย 4.69) รองลงมาคือ การเก็บเกี่ยวผลผลิตล่ำไย (ค่าเฉลี่ย 4.69) และการขนส่งล่ำไย (ค่าเฉลี่ย 4.30)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ตารางที่ 2 ปัญหาของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย

ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ความหมาย	ลำดับ
การผลิตลำไย	3.85	0.614	มาก	10
แมลงระบาด	4.19	0.623	มาก	5
โรคระบาดลำไย	4.21	0.540	มาก	4
การใช้ปุ๋ย	3.80	0.542	มาก	11
การใช้สารเคมี	3.55	0.52	มาก	13
เรื่องน้ำ	3.75	0.725	มาก	12
เรื่องดิน	4.07	0.613	มาก	7
เรื่องการตัดแต่งกิ่ง	3.95	0.557	มาก	9
คุณภาพของผลผลิตลำไย	3.97	0.512	มาก	8
การคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย	4.14	0.641	มาก	6
การขนส่งลำไย	4.30	0.573	มาก	3
การเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย	4.69	0.465	มาก	2
ราคาผลผลิตลำไย	4.69	0.461	มาก	1
การบริหารจัดการ	3.37	0.735	ปานกลาง	14
รวมเฉลี่ย	4.04	0.580	มาก	

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางด้านสังคม และเศรษฐกิจ ของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 45.6 ปี จบการศึกษามัธยมศึกษา มีสถานภาพสมรส มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 3 คน ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นกลุ่มผู้ปลูกลำไย มีประสบการณ์การผลิตลำไยเฉลี่ย 18.9 ปี มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนเฉลี่ย 3 คนมีรายได้ของครัวเรือนต่อปีจากอาชีพเกษตรกรใช้เงินกู้จากสถาบันการเงินเป็นแหล่งเงินทุนในการทำสวนลำไย ใช้เงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์เป็นแหล่งเงินทุนในการทำสวนลำไย สอดคล้องกับสิน พันธุ์พินิจ (2554) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรตามโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรภาคกลางของประเทศไทย ผลการศึกษา พบว่าเกษตรกรส่วนมากเป็นชายสมรสแล้ว มีอายุเฉลี่ย 49 ปี จบการศึกษาระดับ ประถมศึกษา มีสมาชิกครอบครัว 3-4 คนและมีแรงงานในครอบครัว 2-3 คน เป็นสมาชิกธนาคาร เพื่อการเกษตร และสหกรณ์การเกษตร และมีรายได้จากภาคเกษตรมากกว่ารายได้นอกภาคเกษตร และสอดคล้องกับธงชัย เสือสามา (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิตข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีอาชีพหลัก ทำการเกษตร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

2. สภาพการผลิตลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย พบว่ามีขนาดพื้นที่เฉลี่ย 9.5 ไร่ ลักษณะพื้นที่ปลูกคือ พื้นที่ราบ ลักษณะดินที่ปลูกลำไย คือ ดินร่วน มีระยะปลูกลำไย 8 x 8 ปลูกลำไยพันธุ์อีดอ มีการตัดแต่งกิ่งลำไย ตัดแต่งกิ่งลำไยไม่มีรูปทรง วิธีการใส่ปุ๋ยด้วยการหว่าน วิธีการให้น้ำลำไยโดยท่อและสายยางวิธีการกำจัดวัชพืชด้วยแรงงานคน วิธีป้องกันกำจัดแมลง ขนาดผลเก็บเกี่ยวแบบลูกร่วงมีผลผลิตลำไยเฉลี่ย 1,342 ต่อไร่ ลำไยสดแบบมัดซ่อ ตลาดท้องถิ่น และมีพ่อค้ารับซื้อสดคล้องกับปริศนา หาญวิริยะพันธุ์ (2560) ศึกษากระบวนการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก ผลการศึกษา พบว่าสภาพพื้นที่โดยทั่วไปเหมาะสมกับการปลูกลำไยคือ เป็นพื้นที่ราบ ชนิดดินเป็นดินร่วนปนทราย มีน้ำเพียงพอตลอดปี เกษตรกรปลูกพันธุ์อีดอ การจัดการสวนด้านตัดแต่งกิ่ง เกษตรกรตัดแต่งกิ่งภายในทรงพุ่มและตัดแต่งทุกปีหลังการเก็บเกี่ยวลำไย และสอดคล้องกับเฉลิมพร ลำน้อย (2560) ศึกษาการผลิตลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกลำไยปลูกลำไยพันธุ์อีดอ อาศัยน้ำฝนเป็นแหล่งน้ำในการปลูกลำไย มีการตัดแต่งกิ่งลำไย มีการใส่ปุ๋ยคอกและปุ๋ยเคมีทางดิน

3. ความรู้เกี่ยวกับการตัดแต่งข้อผลลำไยของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไยพบว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ตัดแต่งกิ่งลำไย คือ กรรไกรตัดกิ่ง และกรรไกรตัดกิ่งด้ามยาวมากที่สุด รองลงมาคือการตัดแต่งข้อผลลำไย ต้องตัดผลลำไยให้เหลือเพียง 40 - 60 ผลต่อข้อ และหลังจากตัดแต่งข้อผลลำไย ควรใส่ปุ๋ย 3 สูตร ได้แก่ 46-0-0 , 15-15-15 และ 0-0-60 อัตรา 1:1:1 แต่มีความรู้ด้านการตัดแต่งข้อผลจะทำให้มีโรคระบาดในผลลำไยลดลง การตัดแต่งข้อผลลำไยจะทำให้ลำไยมีสีผิวสวยงาม และการตัดแต่งข้อผลลำไยจะทำให้ลำไยมีรสชาติอร่อยและหวานมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของพาวิน มโนชัย ที่รายงานว่า ในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการตัดแต่งข้อผลลำไย คือ การสอนเทคนิคการตัดแต่งข้อผลและวิธีการใช้อุปกรณ์ในการตัดแต่งข้อผล

4. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิตลำไยและการตัดแต่งข้อผลลำไย พบว่า ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 3 ประเด็นแรก คือ โรคและแมลง รองลงมาคือ การตลาด และการเก็บเกี่ยวและการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว สอดคล้องกับมานพ โพษยานุวัตร (2556) ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตมังคุดคุณภาพของเกษตรกรในอำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เห็นด้วยกับ การตัดแต่งกิ่งหลังเก็บเกี่ยว การใช้สารกำจัดโรคและแมลงมากที่สุด

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่ลำไย เกษตรกรมีปัญหาการผลิตลำไย ด้านแมลงระบาด ด้านโรคระบาดลำไย ด้านการใส่ปุ๋ย ด้านการใช้สารเคมี ด้านเรื่องน้ำ ด้านเรื่องดิน ด้านเรื่องการตัดแต่งกิ่ง ด้านเรื่องคุณภาพของผลผลิตลำไย ด้านการคัดเกรดและแยกพันธุ์ลำไย ด้านการขนส่งลำไย ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตลำไย ด้านราคาผลผลิตลำไย และด้านการบริหารจัดการในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรัฐ มงคล (2560) ผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย คือ ปัญหาด้านการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ด้านขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการแปลงใหญ่ และปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านการสนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของสิน พันธุ์พินิจ (2554) พบว่าเกษตรกรประสบปัญหาด้านโรคและแมลงศัตรูพืชมากที่สุด รองลงมาคือเงินทุนไม่พอ และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร จึงเสนอแนะให้มีการส่งเสริมการเกษตรมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง และขอให้กรมส่งเสริมการเกษตรจัดหาไม้ผลพันธุ์ดี แหล่งน้ำเพื่อการเกษตรให้พอเพียง จัดระบบชลประทานให้เหมาะสมและจัดหาปัจจัยการผลิตราคาถูกแก่เกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับอุปกรณ์ตัดแต่งกิ่งลำไย และกระบวนการตัดแต่งข้อผลลำไย มากที่สุดแต่มีความรู้เกี่ยวกับการตรวจสอบข้อผลลำไยที่ต้องตัดแต่งกิ่ง ดังนั้น เจ้าหน้าที่ ควรส่งเสริมความรู้เรื่องการผลิกลำไยคุณภาพและควรมีการสอนตั้งแต่ขั้นตอนและวิธีการตรวจสอบข้อผลลำไยก่อนการตัดข้อผลเกี่ยวกับเทคนิคการดูข้อผลลำไยว่าแบบใดสมควรที่จะตัดแต่งและแบบใดไม่ควรทำการตัดแต่งข้อผล

2. จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการตลาดของลำไยในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการตลาดของลำไยมีความสำคัญกับเกษตรกร ดังนั้น เจ้าหน้าที่ ต้องทบทวนและหาข้อมูลเกี่ยวกับการตลาดลำไยให้ครบถ้วนก่อนการเข้าพื้นที่เพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกลำไยคุณภาพ

3. จากผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรประสบปัญหาเกี่ยวกับโรคและแมลงของลำไย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรมีการจัดเตรียมข้อมูล หรือเชิญผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการป้องกันโรคและแมลงของลำไย เข้ามาถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกร

เอกสารอ้างอิง

- จิรจุณ มงคล. (2560). ศึกษาความต้องการการส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ของเกษตรกรในจังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- เฉลิมพร ลำน้อย. (2560). ศึกษา การผลิกลำไยคุณภาพของเกษตรกรอำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ธงชัย เสือสามา. (2561). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการผลิข้าวหอมมะลิคุณภาพดีตามระบบเกษตรดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ปรีศนา หาญวิริยะพันธุ์. (2560) ศึกษาการศึกษาระบบการผลิตและการตลาดลำไยสดส่งออก. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2554). ศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีของเกษตรกรตามโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรภาคกลางของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.